

Erasmus Plus projekta Nr. 4.2.2.5/1/23/l/001 "Dalība starptautiskos izglītības pētījumos izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas attīstībai un nodrošināšanai (ICCS pētījums)"

Ieteikumi skolotājiem pilsoniskās izglītības jomā

Ko varam paņemt no Starptautiskā pilsoniskās izglītības pētījuma – IEA ICCS 2022 un ieviest savā praksē?

 ICCS 2027

*Dr.sc.administr. Ireta Čekse, LU vadošā pētniece, ICCS pētījuma vadītāja Latvijā
Ireta.cekse@lu.lv*

Dienas kārtībā

- Kas ir ICCS 2022 pētījums
- ICCS 2022 pētījuma rezultāti
- Labās prakses piemēri no ICCS 2022 pētījuma skolām: rezultāti no fokusgrupu intervijām
- Aptauja skolotājiem

Starptautiskais pilsoniskās izglītības pētījums – ICCS 2022

Organizē: Starptautiskā izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija (*International Association for the Evaluation of Educational Achievement, IEA*)

Latvijā notikuši 4 pētījuma cikli (1999., 2009., 2016., 2022.)

ICCS 2022 pētījumā piedalās 22 valstis un divas Vācijas zemes:

Norvēģija, Dānija, Zviedrija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Vācijas zemes (Ziemeļreina-Vestfālene un Šlēsviga-Holšteina), Nīderlande, Francija, Itālija, Spānija, Slovākija, Slovēnija, Serbija, Rumānija, Kipra, Bulgārija, Malta, Horvātija, Kolumbija, Brazīlija, Taivāna.

Vairāk par pētījumu: <https://www.iea.nl/studies/iea/iccs/2022>

ICCS 2022

mērķis un prioritārās tematiskās jomas

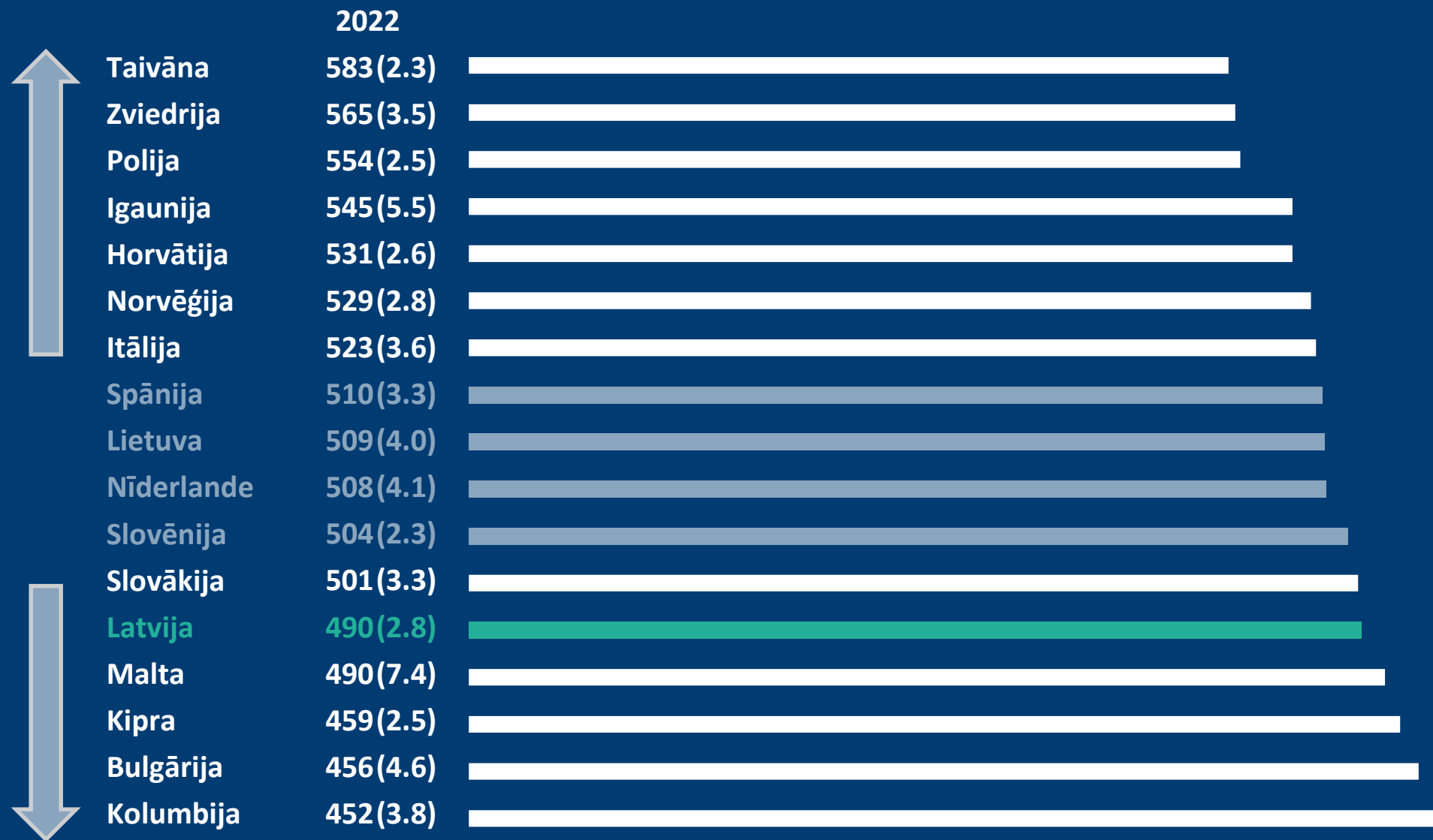
Mērķis izpētīt jauniešu sapratni un gatavību kļūt par pilsoņiem pasaulē, kurā demokrātijas un pilsoniskās līdzdalības konteksts turpina savu transformāciju jeb saskaras ar jauniem izaicinājumiem, kas tostarp skar vērtības.

Jomas: ilgtspējība, digitālā vide, dažādība, jauniešu uzskats par politiskajām sistēmām.

Mērķgrupa: 8. klašu skolēni, viņu skolotāji un skolu vadītāji

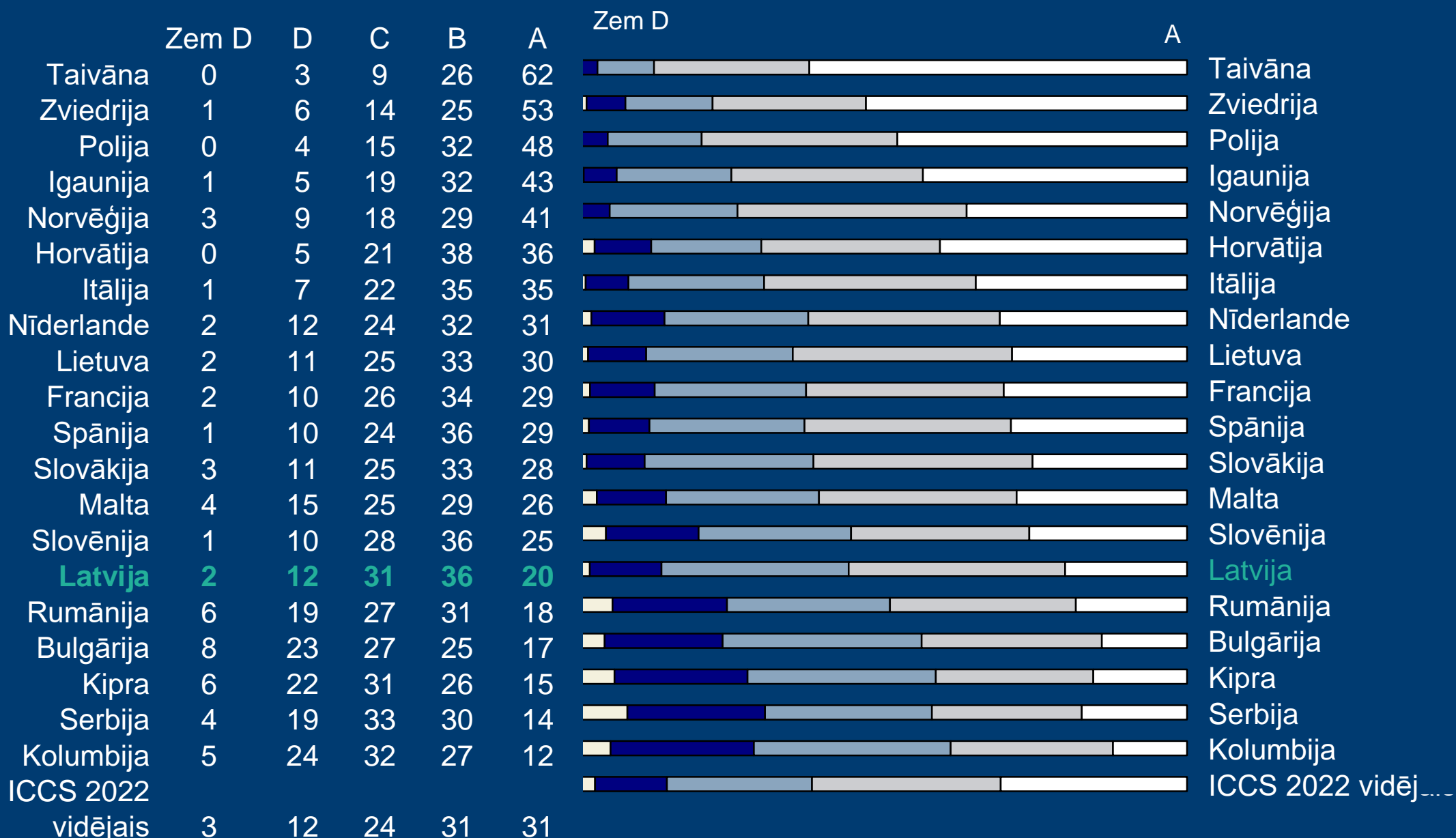
ICCS 2022 skolēnu zināšanu rezultāti*

*Netiek attēloti dati par valstīm, kuras nav izpildījušas izlases kritērijus

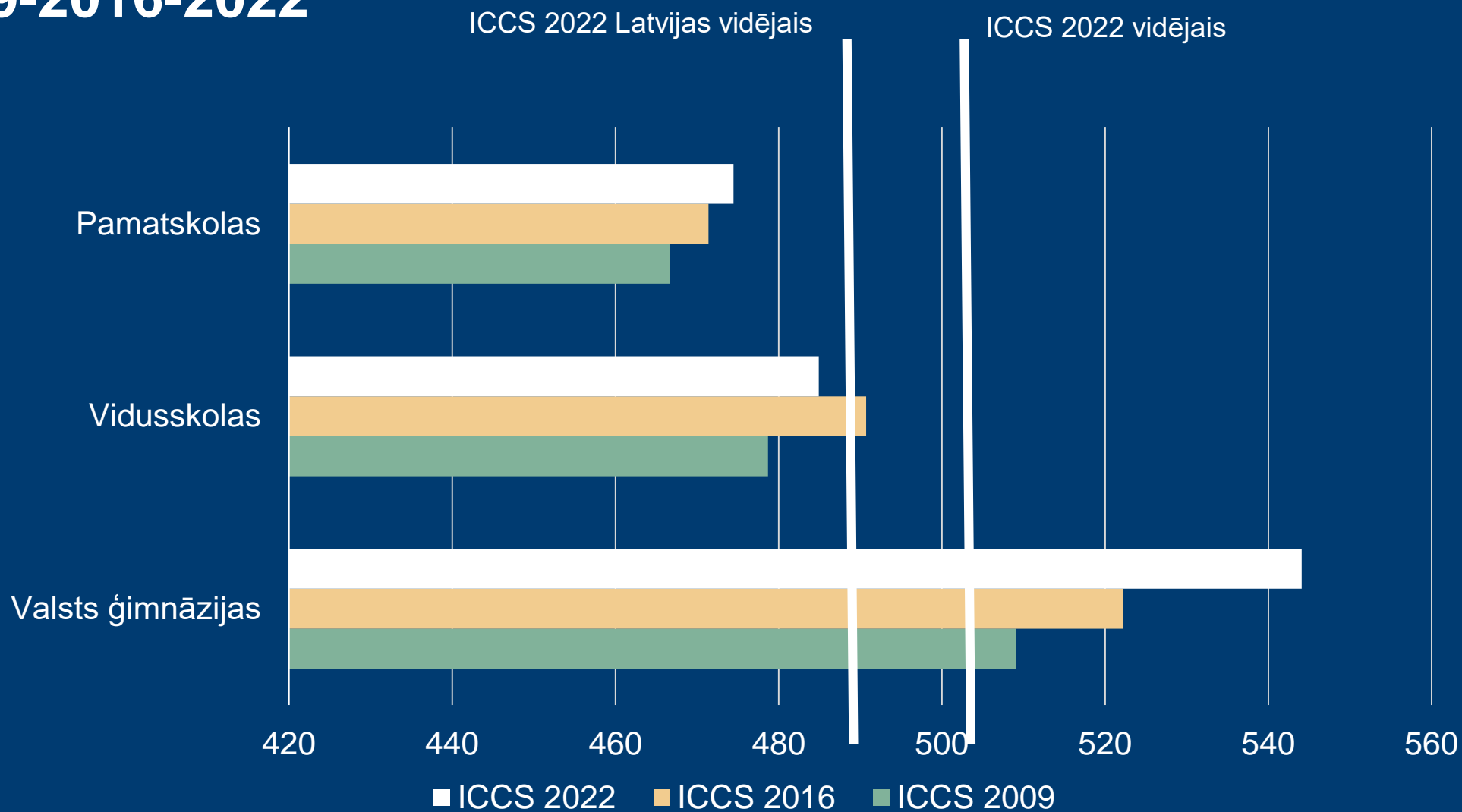

Pilsonisko zināšanu un prasmju līmenis* (%)

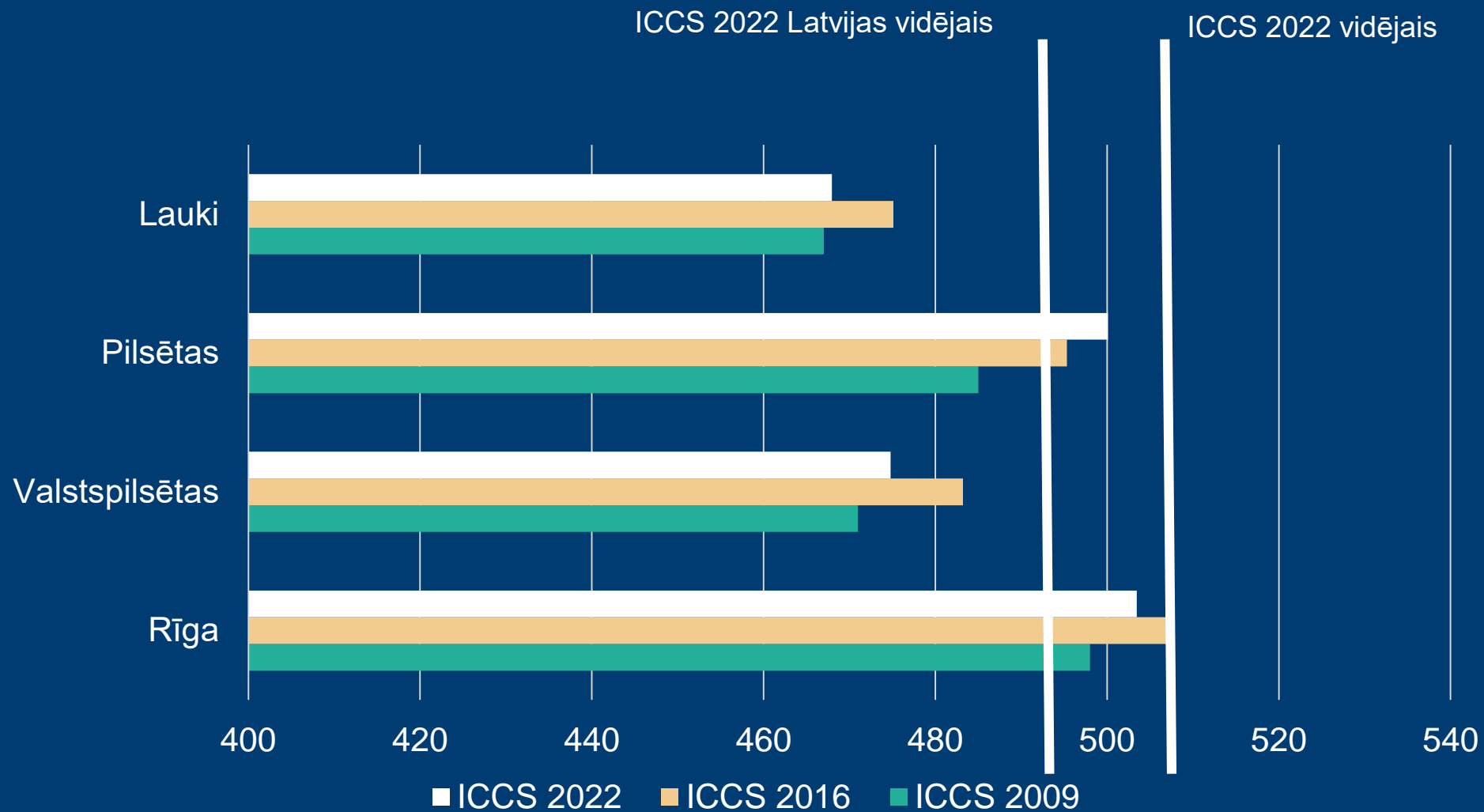
*Netiek attēloti dati par valstīm, kuras nav izpildījušas izlases kritērijus

Zināšanas pilsoniskajā izglītībā pēc skolas tipa 2009-2016-2022

Zināšanas pilsoniskajā izglītībā pēc urbanizācijas 2009-2016-2022

Skolu atlase fokusgrupu intervijām

Izlases kritēriji:

- ICCS 2022 skolēnu vidējais rezultāts zināšanu testā ir virs Latvijas vidējā - 492 punktiem
- Atlasītas sešas aptaujas skalas , kuru saturs vēsts uz pilsonisko līdzdalību, atvērtu klases klimatu, spēju piedalīties politiskās diskusijās, pašefektivitāti.
- Skolas randžētas pēc augstāk minētajām skalām
- Atlasītas pirmās skolas rangā (atlasītas pēc skolas tipa (pamatskola, vidusskola, ģimnāzija), urbanizācijas (Rīga, valstspilsēta, pilsēta, lauki)

Izvēlētās skolas pēc skolas tipa un urbanizācijas

- Rīgas valsts ģimnāzija
- Valstspilsētas valsts ģimnāzija
- Pilsētas pamatskola
- Lauku pamatskola,
- Lauku vidusskola
- Lauku pamatskola,
- Pilsētas vidusskola

Datu savākšana online un klātienē, 2024.gada pavasarī
Interviju jautājumi tika saskaņoti ar Humanitāro un sociālo zinātņu pētījumu ētikas komitejā, atzinums Nr. 71-43/53

Skolēna pašefektivitāte* var pacelt viņu nākamajā SES līmenī

Pētījuma secinājumi

Pozitīvs efekts attiecināms uz skolēniem no zemākajiem SES līmeņiem. Skolēniem ar zemākiem SES līmeņiem ir jāaudzē pašefektivitāte, tas nākotnē palielina viņu iespēju iekļūt augstākā SES līmenī.

Skolēniem, kuriem skolotāji iedrošina izteikt savu viedokli, modelis prognozē augstāku pilsonisko pašefektivitāti, ja viņi būtu grupā, kurus skolotāji neiedrošina.

Skolotāju aktivitāte ar vislielāko varbūtību pozitīvi ietekmēs skolēnu pilsonisko pašefektivitāti lauku skolās neatkarīgi no skolēnu SES līmeņa.

Ieteikumi skolotājiem

Identificēt skolēna SES līmeni.

maksimāli maz radīt skolēnā diskomfortu par SES līmeni, kurā viņš atrodas.

Motivēt skolēnus kļūt darbīgākiem, parādot un iemācot, kāda ir nepieciešamā rīcība un kompetences, lai nokļūtu nākamajā SES līmenī.

pedagoģiskajai un cilvēciskajai rīcībai attiecībā pret skolēnu, ir jābūt cieņpilnai un viņa izaugsmi un labbūtību sekmējošai.

Pašefektivitāte - pārlicība, kas palīdz sasniegt mērķi, izpildīt uzdevumu un apzināties, vai un kad ir nepieciešams lūgt palīdzību uzdevuma izpildē. Pašefektivitāte ir spēja iegūt nepieciešamās zināšanas un iemaņas un piedzīvot izdošanos (pēc Hattij, 2023; Bandura, 2001)

Ilgtspējība: Pašefektivitāte un digitālā vide

Pētījuma secinājumi

Ne visām skolēnu aktivitātēm interneta vidē, kas saistītas ar politiskiem un sociāliem jautājumiem, ir pozitīva ietekme uz skolēnu zināšanām un pašefektivitāti.

Ieteikumi skolotājiem

Stundās ir izmantot metodes un darbības, kas šī internetā veiktās aktivitātes ietekmē, piemēram, veicinot digitālās pilsonības prasmes, izpratni par to, ko nozīmē atrasties digitālajā vidē un ievērot digitālās vides noteikumus un tiesības, mudinot izmantot internetu kvalitatīvai informācijas meklēšanai, stāstot par satura nozīmi, digitālajām pēdām un apzinātu rīcību internetā.

Apzināta sapratnes radīšana vai pastiprināšana par to, ka paralēli reālajai pasaulei pastāv digitālā vide, kurā tas, kas tur atrodas, ir digitālais pilsonis.

Digitālajā vidē nav nacionalitātes, tai ir vides aspekts, kas nozīmē, ka jebkura publikācija vai darbība, kas var būt, piemēram, reģistrēta reakcija (*like*, komentārs, u.tml.) izlasītajam, noklausītajam vai noskatītajam saturam atstāj cilvēka pēdu nospiedumus (digitālās pēdas) un var ietekmēt pašu cilvēku un citus cilvēkus un notikumu gaitu vietējā, valstiskā vai starptautiskā mērogā.

Praktiski klasē: Diskusijas saturs

Pētījuma secinājumi

Diskusijām ir pozitīvs efekts gan uz pilsonisko pašefektivitāti, gan uz pilsoniskajām zināšanām.

Ieteikumi skolotājiem

Veicinot skolēnu tieksmi diskutēt par šiem jautājumiem ar vecākiem un draugiem arī ārpus skolas:

Pievērst lielāku uzmanību diskusiju saturam

Attīstīt diskusijas par politiskiem un sociāliem jautājumiem klasē.

Praktiski klasē: Debašu kustība

Pētījuma secinājumi

Skolas skolotāji, kurā šī tradīcija tiek kopta kopš 2000.gadu sākuma, atzīst, ka skolēnu obligāta iesaiste debašu kustībā ļauj skolēniem raudzīties plašāk uz notiekošo un argumentēti veidot un paust savu viedokli.

Ieteikumi skolotājiem

Ieviest debašu kustību kā daļu no skolas aktivitātēm, tādējādi stiprinot prasmes, kas veicina pilsoniskās kompetences attīstīšanos un skolēnu kapacitāti kā pieaugušajam dzīvojot sociumā.

Debates kā viena no argumentācijas, kritiskās domāšanas un spējas ātri reaģēt prasmju stiprinātajām. Debates ir iespēja stiprināt skolēnu demokrātijas prasmes – izteikties, līdzdarboties, argumentēt savu viedokli un kritiski raudzīties uz notikumiem, aplūkojot pēc iespējas plašāku aspektu un argumentu loku.

Praktiski kolektīvā: koplietošanas resursu bāze

Pētījuma secinājumi

Kopējas digitālās bāzes izveide skolas ietvaros atvieglo darbu, padara vieglāku sadarbību un kolēģu aizvietošanu.

Ieteikumi skolotājiem

Skolas līmenī vai radniecīgo priekšmetu līmenī izveidot vienotu mākonī, kurā tiek glabāti visu priekšmetu un skolotāju darba materiāli. (Google Drive disks vai kāda cita platforma, kas skolām šķiet pieņemama un droša), kas pieejama visiem skolotājiem un palīgpersonālam, nodrošinās caurspīdīgumu un atvieglos mācību procesu, tajā skaitā caurviju prasmju nodrošināšanu.

Praktiski kolektīvā: sadarbības stiprināšana

Pētījuma secinājumi

Atbalsts un kopēju interešu kopienas stiprina skolotāju psiholoģisko noturību un atbalsta profesionālo darbību.

Ieteikumi skolotājiem

Veidot skolotāju kopienu, kurā skolotājiem ir iespēja dalīties ar savu pieredzi un iegūt atbildes uz neskaidriem jautājumiem.

veidot mentoru sistēmu starp pieredzējušajiem un jaunajiem skolotājiem, tādejādi sekmējot savstarpējo sadarbību, uzticēšanos un zināšanu pārnesi.

atbalstu jaunajiem skolotājiem, kur tie kopā ar pieredzējušiem vada klases kolektīvu un palīdz vadīt priekšmetu stundas, esot kā asistenti stundu darbā.

Praktiski skolā: vienotas telpas veidošana

Pētījuma secinājumi

Dažādu pilsonisko līdzdalību veidošanā nozīmīga loma ir sadarbībai - skola (ar to domājot arī skolotāju) - ģimene (vecāki), skolotājs - skolotājs, skolotājs-skolas vadība, skola - pašvaldība, skolēns-skolēns, skolēns-vecāki.

Labvēlīgas attiecību kvalitātes - cilvēcība, cieņa un savstarpēja sapratne.

“atļaut kļūdīties” , “atbalstīt skolēnu idejas” ,
“[skolēna] nespēja pabeigt iesākto kavē pašizaugsmi un rada skolotājā vēlmi darīt pašam”.

Ieteikumi skolotājiem

Praktizēt cieņpilnu komunikāciju un praktiski mācīt to skolēniem.

Veidot skolotāju kopienu, kurā skolotājiem ir iespēja dalīties ar savu pieredzi un iegūt atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem.

Veidot un kopt tradīcijas, kas balstītas vienās vērtībās. Apzināties un praktizēt valsts un vietējās kopienas tradīcijas un vērtības

Integrēt stundās saturā aktivitātes, kas rada klases kopienu un vēlāk motivē darboties skolas un ārpus skolas pasākumos.

Apkopjot - ko paņemt līdzi un ieviest praksē

**Ilgtermiņa ieguldījums skolēnos,
kas uzreiz nav redzams un
nomērāms**

pašefektivitātes veicināšana, saturisku diskusiju veidošana, debašu attīstīšana, pilsoniskajā līdzdalībā nelimitēt pēc mācību sasniegumiem.

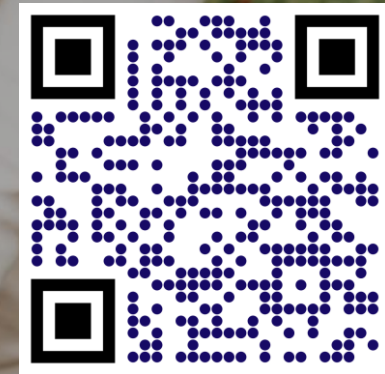
**«Ar ko būsi, par to kļūsi»
princips**

mākonis resursiem; metoringi, kopienas veidošana, lai dalītos pieredzē un atbalstītu

<https://ej.uz/macibumetodes>

Ieteikumi skolotājiem pilsoniskās izglītības jomā

*Dr.sc.administr. Ireta Čekse, LU vadošā pētniece,
ICCS pētījuma vadītāja Latvijā, Ireta.cekse@lu.lv*

